

Ķermeņa uzbūve bērniem astoņu gadu vecumā un tās saistība ar krūts barošanu

Oksana Koļesova, Anita Oginska, Silvija Umbrasķo

*Rīgas Stradiņa universitāte,
Anatomijas un antropoloģijas institūts, Latvija*

Ievads. Palielināts ķermeņa svars un aptaukošanās skolēnu vidū ir aktuāla problēma, jo ķermeņa uzbūves īpatnības šajā vecumā atstāj iespaidu uz pieaugušo svaru. Tas rosina meklēt adipozitātes cēloņus un profilakses pasākumus visās pasaules valstīs. Viens no faktoriem, kas varētu samazināt paaugstināta ķermeņa svara attīstības risku bērniem skolas vecumā, ir krūts barošana zīdaiņa periodā, kaut gan tās preventīvais efekts ir vājš.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis ir noteikt bērnu grupas, balstoties uz ķermeņa uzbūves īpatnībām 8 gadu vecumā, veikt ķermeņa masas indeksa (ĶMI) izmaiņu analīzi vecumā no 0 līdz 8 gadiem un izvērtēt krūts barošanas efektu uz ĶMI dažādos vecumos.

Lai izvērtētu bērnu fiziskās attīstības rādītājus, 2005. gadā tika organizēts longitudināls pētījums (Anatomijas un antropoloģijas institūta Antropoloģijas laboratorija). No dzimšanas līdz 8 gadu vecumam ir apsekoti 209 bērni (95 zēni un 114 meitenes). Ķermeņa garums, svars, galvas un krūškurvja apkārtmērs tika noteikts pēc R. Martina un K. Sallera metodes (1957, 1966) pēc dzimšanas, 1., 3., 6., 9., 12. mēnesī un turpmāk vienu reizi gadā. Intervijā ar māti tika noskaidrots bērna barošanas veids un krūts barošanas ilgums. ĶMI tika aprēķināts katrā vecumā. Datu statistiskai apstrādei tika izmantota korelācijas un klasteru analīze (pēc ķermeņa garuma, svara un krūškurvja apkārtmēra).

Rezultāti. Astoņu gadu vecumā vidējais ĶMI zēniem ir 17,0 kg/m² (13,7–24,2 kg/m²), meitenēm – 16,7 kg/m² (12,6–23,4 kg/m²). Pēc ĶMI astoņos gados pētāmajā grupā ir izdalīti 2 klasteri (tipi) abiem dzimumiem. Zēniem pirmajā klasterī ir 86,3% bērnu ar zemākiem parametriem (ķermeņa garums – 130 ± 5 cm, svars – 28 ± 3 kg, krūškurvja apkārtmērs – 63 ± 3 cm) nekā otrajā klasterī, kas sastāda 13,7% (ķermeņa garums – 137 ± 4 cm, svars – 39 ± 4 kg, krūškurvja apkārtmērs – 74 ± 4 cm). Meitenēm pirmais klasteris sastāda 78,1% (ar ķermeņa garumu – 129 ± 4 cm, svaru – 26 ± 3 kg, krūškurvja apkārtmēru – 61 ± 3 cm). Otrajā klasterī ir 21,9% meiteņu (ar ķermeņa garumu – 135 ± 5 cm, svaru – 36 ± 4 kg, krūškurvja apkārtmēru – 69 ± 3 cm).

Ir analizētas ĶMI izmaiņas bērniem abos klasteros no dzimšanas līdz 8 gadiem un noskaidrots, ka atšķirību starp klasteriem nav pirmo 2 gadu laikā. Tās sāk parādīties zēniem no 3 gadu vecuma un meitenēm no 2 gadu vecuma, tālāk katram klasterim novēro dažādas trajektorijas. Turklāt abiem dzimumiem pirmajā klasterī no 2 līdz 8 gadiem ĶMI ir gandrīz nemainīgs, savukārt bērniem otrajā klasterī ĶMI ar vecumu pieaug.

Vismaz 12 mēnešus ilgu krūts barošanu saņēma 51% zēnu un 40% meiteņu no pētījuma grupas. Ir noteikts, ka krūts barošana (vismaz 12 mēneši) ir saistīta ar zemāku ĶMI tikai divgadīgiem zēniem un nav saistīta ar ĶMI citos vecumos abiem dzimumiem.

Secinājumi.

1. Gan meitenēm, gan zēniem 8 gadu vecumā var izdalīt divus ķermeņa uzbūves tipus. Atšķirības starp tiem sāk parādīties 2–3 gadu vecumā. Ķermeņa masas indeksa pieaugumu novēro 13,7% zēnu un 21,9% meiteņu, pārējiem novēro vienmērīgāku augšanu.
2. Krūts barošana nav saistīta ar ķermeņa masas indeksa pieaugumu bērniem 8 gados.